

De Zeeuwse Prikkebeen

19^e jaargang no. 3, december 2011

Informatie over de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland

De Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland is een zelfstandige natuurclub die zich inzet voor behoud en herstel van de vlinder- en libellenfauna in Zeeland. Dit gebeurt door onderzoek, voorlichting en educatie.

De Zeeuwse Prikkebeen is de nieuwsbrief van de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland en verschijnt 3 keer per jaar. Daarnaast verschijnt soms een overzicht van de waarnemingen (uitsluitend en gratis voor de waarnemers).

Voorzitter: Peter Geene, Halve Maanstraat 57, 4356 BN Oostkapelle
telefoon 0118-584467, famgeene@zeelandnet.nl

Secretaris: Henny Waanders, Donkerstraat 42, 4463 VW Goes
telefoon 0113-270436, secretaris@vlinlibzeeland.nl

Penningmeester: Vacant

lid: Ralf Joosse, Nieuwlandseweg 3, 4389 VA Rithem
telefoon 06-51535257 aucuparia@zonnet.nl

lid: Henk Wagenaar, Voorburcht 16, 4421 EN Kapelle
telefoon 0113-343987, henkw16@tele2.nl

Activiteitencoördinator: Vacant

Contactpersonen regio's:

Walcheren: Anton Baaijens, Grote Abeele 40, 4388 VW Oost-Souburg
telefoon 0118-635563, famba@zeelandnet.nl

Noord- en Zuid-Beveland: Henk Wagenaar, telefoon 0113-343987
henkw16@tele2.nl

Schouwen Duiveland: Vacant

Oost-Zeeuws-Vlaanderen: Joop de Bakker (Insectenwerkgroep de Steltkluut)
telefoon 0114-690482, jdbakker@zeelandnet.nl

West-Zeeuws-Vlaanderen: Anna Almekinders ('t Duumpje)
anna.almekinders@net.hcc.nl

Redactie: Henny Waanders (zie boven)
Angelique Belfroid, Dorpsstraat 50, 4352 AD Gapinge,
a.belfroid@zeelandnet.nl

Versturen Prikkebeen: Mineke de Feiter, Esdoornstraat 15, 4431 DH 's
Gravenpolder, mdef@xs4all.nl

Kopij inleveren: 15 februari / 15 juli / 15 november bij Henny Waanders

Contributie en giften op: Postbanknummer 0140442

t.n.v. Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland, Duinstraat 19, Koudekerke.

Contributie: leden €10,- donateurs minimaal €12,50

Website: <http://www.vlinlibzeeland.nl>

Er is een e-mail-discussiegroep over vlinders en libellen in Zeeland:

VLZEE@yahoogroups.com. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden bij Floor Arts arts@zeelandnet.nl.

De Prikkebeen en de Digitale prikkebeen zijn bedoeld voor betalende leden en donateurs. Om die reden is kopiëren zonder toestemming niet toegestaan.

ISSN: 2210-225

Inhoud

Van de Voorzitter	1
Een kadootje in een bos anjers	2
Libellen kijken in Zeeland 3, (Pantserjuffers)	4
Noordse witsnuitlibel op Schouwen	9
Een melding van Witsnuitlibellen op de Kop van Schouwen?! ..	10
Vlinders en de Griekse mythologie (deel 1)	12
De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden. Tandvlinders deel 8.	16
Wat klopt hier niet?	18
Activiteiten programma 2012.....	19

Van de Voorzitter

Peter Geene

Alweer een terugblik over een voorbij jaar: ik moet toch wel echt oud worden zachtjes aan... 2011 was geen uitzonderlijk jaar, maar gewoon een werkgroepjaar met onze bijeenkomsten en excursies. De dagvlinders vlogen vroeg en de nachtvlinders vooral 's nachts en tegen de lamp. Ik heb niet iets gehoord van een zeldzame soort overdag, maar die van 's nachts houden zich gewoon zeldzaam op in het donker. Weer een zeldzaam jaar voor het Nachtvlinder-veldproject en 2012 wordt het afsluitende jaar voor de witte plekken en hokken. Dan gaan we dat jaar ook benutten voor het alvast nadenken over de nachtelijke atlas, die beslist geen zwarte bladzijde wordt in onze geschiedenis van alweer zo'n 18 jaar! We houden vol! We zoeken wel naar meer PR-momenten, en die zijn er vooral met de Nacht van de Nachtvlinders als er veel publiek en andere donateurs op af komen, met de najaarslezing voor publiek, maar voor de rest houden we het hier maar bij zolang we voldoende leden hebben. Voor de libellen was het ook een rustig jaar zonder bijzondere meldingen, behoudens dan de vondst van witsnuitlibellen op de Kop van Schouwen, maar daarover verderop meer, vooral omdat ikzelf niet zoveel rondliep en elders bezig was : met de dwergjuffer in de buurt van Hannover en de Tweevlek in de buurt van Reims. Die ontbraken nog in mijn fotocollectie, die ik inmiddels, na de atlas in 2006, digitaal aan het overdoen ben. Pfff, weer 30 jaar bezig... Met Jan Goedbloed en Rienk Geene zijn we, zoals bekend, begonnen met een supplement voor de libellenatlas: de data zijn geordend en geschoond, het hoofdstuk met tabellen en conclusies is er en we zijn bezig met de drukker en HZL over de oplage en de drukkosten. Daarover dit voorjaar meer op de ALV. Bijzonder leuk was de werkgroepbijeenkomst met de "Mystery-butter&dragonfly" waar Henny dagvlinders zoals de Atalanta had

omgetoverd in een zwart-wit versie om het ons lastig te maken en ikzelf had kleine kenmerkende libellenonderdelen in beeld gebracht, die toch echt wel te moeilijk bleken om te determineren, maar dat was ook weer erg leerzaam. We vulden de soortenlijst naar vermogen in en onze buurman/vrouw keek die na: een keer raden wie van onze libellenmensen nu het vlindermystery won...? Het excursieprogramma voor volgend jaar is nu ingevuld op de laatste werkgroepbijeenkomst en Henny gaat alles voor ons regelen: we kozen voor 3 geplande excursies in de vroege zomer en daarnaast kunnen spontane opwallingen via de email geregeld worden. Met ons programmaatje komen we de winter wel weer door en zien we elkaar weer op een eerstvolgende bijeenkomst of excursie, tot dan dan!

Een kadootje in een bos anjers

Henny Waanders

Op 12 september vond ik rupsenkeutels onder de bloemenvaas met anjers op onze eetkamertafel. Tussen de anjers zelf kon ik echter geen rups ontdekken.

De volgende ochtend lagen er weer rupsen keutels en een rond gaatje van ca 3 mm in het kelkblad. Het bleek inderdaad om een rups te gaan die zich helemaal in de bloemknop had gehuisvest.

De bloemknop was van binnenuit geheel leeggegeten. Had hij dit gedaan om woonruimte te creëren of om zijn maag te vullen?

Dat antwoord kwam snel: zijn maag

vond hij toch belangrijker want na verloop van tijd kwam hij (zij?) naar buiten, op zoek naar een verse bloem. De rups mocht natuurlijk niet vrij rondlopen in de kamer en was inmiddels verhuisd naar een afsluitbare glazen pot.

Dus moest ik dagelijks zijn nieuwe leefomgeving verschonen en van een nieuwe bloemtak voorzien.

Eindelijk had ik ook mijn eigen huisdier. Dit ging zo dagenlang door

totdat er minder keutels kwamen en de rups definitief zijn woonkamer, de bloemknop, verruilde voor de bodem van de fles waar hij steeds drukker 'rond' begon te lopen. Dat kon ook niet anders in een ronde fles. Een rups die

niet eet en op de bodem loopt zoekt waarschijnlijk naar een plaats om zich te verpoppen, op de grond tussen blaadjes of in de grond zelf.
Dit laatste kon niet met een glazen bodem en daarom heb ik het potje voor de helft met zand gevuld.
Binnen korte tijd had hij zich op 27 september ingegraven.

Op 25 oktober zat er opeens een vlinder in mijn pot. Ik heb wel eens eerder een rups van een Hermelijnavlinder opgekweekt en die deed twee winters, 21 maanden, over de popfase. Binnen een maand, dat had ik totaal niet verwacht.

Normaal kan de rups zelf uitzoeken waar hij zich wil verpoppen en nu had hij geen

keuze. Dit is misschien de reden dat de vlinder er niet geheel volmaakt uit kwam.

Ter determinatie heb ik foto's van de rups en vlinder naar Anton gestuurd en hij kwam tot de volgende conclusie:

“Het lijkt me een katoendaguil (*Helicoverpa armigera*)

<http://www.vlindernet.nl/vlindersoort.php?vlinderid=839>

Rupsen van deze vlinder (meestal geïmporteerd vanuit Afrika) worden wel vaker in anjers gevonden. Zelf vond ik bij AH de rupsen vaak in sperzieboontjes afkomstig van Egypte of Senegal. Bleke daguil (*Helicoverpa nubigera*) zou eventueel ook nog in aanmerking komen, maar ik denk, na vergelijkingen op diverse websites, dat het de katoendaguil is.”

Ik heb zelf ook nog op internet gezocht en de rups leek zeker op die van de katoendaguil, maar de vlinder leek er wat minder op.
Zo zie je maar dat je wel héél dicht bij huis leuke ontdekkingen kan doen.

Libellen kijken in Zeeland 3, (Pantserjuffers)

Henny Waanders

In de vorige nummers bespraken we de heidelibellen. In dit nummer aandacht voor weer een andere familie van libellen, de pantserjuffers.

Door zijn geringe aantal soorten is deze familie goed te overzien. In Zeeland kennen wij 5 soorten.

De soort pantserjuffers is goed te herkennen aan zijn (bruin)groene rugschild, maar vooral aan de vleugelstand, die niet echt naar achter gericht is maar schuin naar achter. Verder zijn ze wat groter dan de overige juffers.

De mannetjes van de pantserjuffers hebben een echte grijphaak aan het uiteinde van hun achterlijf waarmee zij de vrouwtjes tijdens de paring stevig vasthouden. De vrouwtjes hebben een duidelijke legboor aan het uiteinde van hun achterlijf.

Vooraf het vrouwtje van Houtpantserjuffer heeft die hard nodig daar zij, als enige soort, haar eitjes in de bast van bomen en struiken prikt. Deze bomen en struiken moeten dan wel in de buurt van het water staan om uitgekomen larven de kans te geven het water te kunnen bereiken.

Foto 1: Houtpantserjuffer ♀ met haakje

De Houtpantserjuffer is ook de meest voorkomende pantserjuffer in Zeeland. Het is de enige pantserjuffer waarbij de uitgekleurde exemplaren een geheel crèmekleurig pterostigma heeft, het opvallende vlekje aan het uiteinde van de vleugels.

Ook het 'haakje of spoor' aan de zijkant van het borststuk is alleen bij deze soort zo duidelijk aanwezig. Zie foto 1.

Foto 2: Zwervende pantserjuffer ♀

Een andere goed te herkennen pantserjuffer is de Zwervende pantserjuffer. Deze soort is goed te herkennen omdat zij als enige pantserjuffer een tweekleurig pterostigma heeft. De smalle lichte randjes langs het pterostigma bij de andere soorten zien we maar niet als tweekleurig.

De Zwervende pantserjuffer doet haar naam eer aan, het zijn echte zwervers die soms in grote getale plaatselijk voor kunnen komen. De eiafzetting gebeurt soms op droge plekken waarvan de soort 'weet' dat die in de winter nat komen te staan zodat de larven daar kunnen uitgroeien.

Daarnaast hebben we in Zeeland nog de Gewone pantserjuffer, de Tangpantserjuffer en de Tengere pantserjuffer. Deze zijn wat moeilijker uit elkaar te halen.

Zowel de mannetjes en de vrouwtjes van de Tengere pantserjuffer, als de Zwervende pantserjuffer hebben een scherp begrensd, geel achterhoofd. Zie foto 2 en 3.

Foto 3: Tengere pantserjuffer ♀

Ziet u dus deze kenmerken bij een pantserjuffer en is de pterostigma niet tweekleurig, dan heeft u te maken met een Tengere pantserjuffer.

Foto 4: Tangpantserjuffer ♂

Nu nog het verschil tussen de Tangpantserjuffer en de Gewone pantserjuffer. Dit is even moeilijker, al zal u deze twee soorten niet heel vaak in Zeeland

aantreffen. Volgens de atlas “Libellen in Zeeland”, zijn er van de Gewone pantserjuffer t/m 2006 maar 129 waarnemingen bekend en van de Tangpantserjuffer maar 1! Sindsdien zijn er nog een paar in Zeeland gevonden.

Het verschil bij de uitgekleurde mannetjes is hoofdzakelijk te zien aan segment 2. Deze is bij de Gewone pantserjuffer geheel blauw en bij de Tangpantserjuffer voor 2/3 blauw. Vergelijk foto 4 en 8.

Daarnaast zijn de bovenste achterlijfaanhangsels (de ‘tang’) bij de gewone pantserjuffer recht en lang en bij de Tangpantserjuffer naar elkaar gekromd.

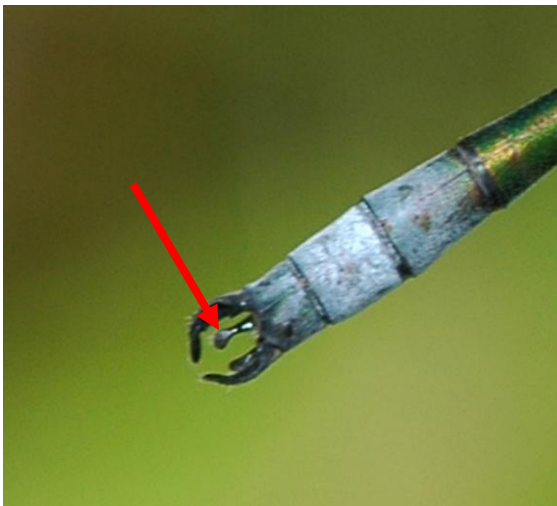

Foto 5: Tangpantserjuffer ♂
achterlijfaanhangsels gekromd

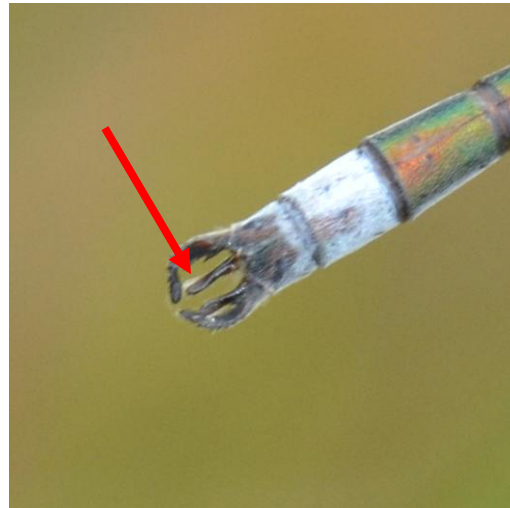

Foto 6: Gewone pantserjuffer ♂
achterlijfaanhangsels recht en lang

Foto 7: Tangpantserjuffer ♀

Foto 8: Gewone pantserjuffer ♂

Het verschil tussen de vrouwtjes is minder goed te zien. Bij de Tangpantserjuffer steekt het onderste achterlijf aanhangsel veel verder door naar achter dan bij de Gewone pantserjuffer. Vergelijk foto 9 met 10.

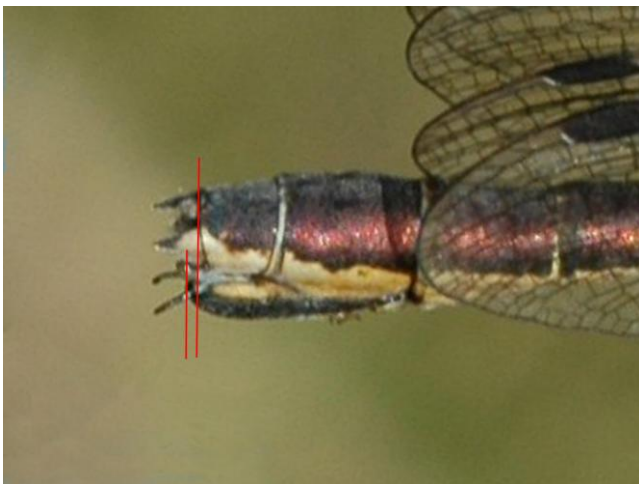

Foto 9: Tangpantserjuffer ♀
Legapparaat steekt uit

Foto 10: Gewone pantserjuffer ♀
Legapparaat steekt niet uit

Het lijkt moeilijk, maar als u eerst de Houtpantserjuffer, met zijn crèmekleurige pterostigma, en de Zwervende pantserjuffer, met zijn tweekleurige pterostigma, van de overige pantserjuffers kunt onderscheiden dan komen de andere soorten later wel. Beide soorten zijn trouwens de meest voorkomende soorten pantserjuffers in Zeeland.

De overige soorten komen we vooral op excursies buiten onze provincie tegen. Een goede reden om daaraan eens mee te doen.

Bron: Libellen in Zeeland, Fauna Zeelandica

Veldgids Libellen, van de KNNV, ISBN 978 90 5011 264 2

Noordse witsnuitlibel op Schouwen

Piet de Keuning, Boswachter Staatsbosbeheer I&M District Zeeland.

Op 5 mei verbleef ik op de Kop Van Schouwen in de Boswachterij. Op deze vrije dag had ik besloten in dit prachtige gebied een fietstocht te maken. In de nabijheid van de Boompjesput ontdekte ik boven een kwelstroompje enkele libellen, die bij nader inzien noordse witsnuiten bleken!

Na afloop van ons boswachter I&M overleg van 19 mei j.l. wat in ons District plaatsvond, besloten we met betreffende collega's een bezoekje aan deze locatie te besteden. Het kwelstroompje en het bijbehorende plasje waren opgedroogd. In de omgeving zagen we wel enkele tengere grasjuffers, viervleklibellen en wat meer kleine parelmoervlinders. Maar geen noordse witsnuiten meer.

Noordse witsnuitlibel ♂ met geheel gele bovenrandader Foto: Henny Waanders

Mijn vondst had wel de aandacht getrokken van leden van de Vlinder- en libellenwerkgroep Zeeland. Met name Henk Wagenaar en Peter Geene reageerden hierop. We spraken af om de 21ste mei naar de poelen in de Verklikkerduinen bij Nieuw Haamstede te gaan kijken. Daar vonden we in een van die poelen een mannelijk exemplaar van de noordse witsnuitlibel. Henk Wagenaar kon hier een foto van schieten voor de bewijsvorming. Het voorkomen hier van deze soort betreft wel de eerste voor Schouwen-Duiveland! Bijzondere waarnemingen dus.

Een melding van Witsnuitlibellen op de Kop van Schouwen?!

Peter Geene, foto: Henk Wagenaar

Tijdens de geweldige excursie op de Schotsman van 14 mei hoorden we van Piet de Keuning dat ie in de buurt van de Boompjesput een 5-tal Witsnuitlibellen had gezien en waarschijnlijk de Noordse. Onze deskundigen vroegen hem natuurlijk uit over de details: hattie dan veel of weinig rode vlekken bovenop het achterlijf? Hattie van de zijkant gezien op segment 2 een doorlopende rode vlek naar onderen of was die gescheiden met een los vlekje? Dat was niet duidelijk geworden in de vlucht. Dus besloten we op de werkgroepbijeenkomst de week daarop een extra (kleine) excursie te doen met Piet naar de bewuste spot! Zaterdag 21 mei dus afgesproken (dankzij Ralf's wondersnelle interventie met zijn mobieltje tijdens de vergadering). Na een andere afzegging waren Henk Wagenaar en ik er.

We hebben uiteindelijk op meerdere plekken gezocht. Bij de Boompjesput was een paar dagen daarvoor al een clubje SBB-specialisten (Theo Muuse o.a.) wezen checken en niets gezien. Maar verderop bij het vliegveld langs de Strandweg (Verklikkerduinen) liggen nog wat duinplasjes, dus niet gewanhoopt... Bij de eerste poel vliegen enkele Platbuiken, een Viervlek en een Oeverlibel, een vrouwtje Keizerlibel, naast zeker 100 Azuurtjes en enkele Lantaarntjes. Heel aardig dus, maar geen Witsnuit. De tweede plas idem dito qua soorten, met wat meer aantallen. We lopen daarna bij een derde poel,

langwerpig (8-vormig uitgegraven met de doelsoort Noordse Witsnuit, jawel) met fraaie langzaam aflopende oevers, vol Russen, Waterweegbree, Munt e.d. en op diverse plekken met struweel ter beschutting. Ook hier vliegen genoemde soorten en ineens roept Piet: daar vliegt er een! We zien een donkere schim, die voor Piet uit vliegt naar ons toe en ja, je ziet een witte snuit, de rest is zwart met donkerrood: het is hem! Gelukkig dat Piet hem zelf het eerst zag, dat bevestigde zijn waarnemingscapaciteiten!!! Geen twijfel meer aan, het is een witsnuit, maar nu nog determineren. Gelukkig strijkt meneer Witsnuit meteen op een Duindoorn neer en kunnen we dichtbij komen. Foto's worden van twee kanten gemaakt en jawel, we zien een gehele, gele voorrand van de vleugel met een rood pterostigma/vleugelpuntvlek. Thuis nog eens goed nagekeken en het klopt. De Venwitsnuit heeft maar tot de helft van de voorvleugelrand een gele ader en naar de vleugelbasis toe is deze zwart, net als het pterostigma. Het gevonden exemplaar was dus de Noordse witsnuitlibel.

Venwitsnuitlibel ♂ met gele/zwarte bovenrandader

Foto: Henny Waanders

Daarmee is de waarneming gelukkig bevestigd en is de doelsoortensubsidie voor het graven van poeltjes op de Kop van Schouwen goed besteed en veilig. Deze soort is vooral bekend van vennen, maar tevens van de hele westelijke duinrand.

Naast deze Noordse witsnuit komt ook de VENWITSNUITLIBEL bij ons voor.

Toen iemand van de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie zei dat er in de duinen geen Venwitsnuitlibellen voorkomen, heeft Jan Goedbloed direct zijn foto van de Venwitsnuit opgestuurd van een paar jaar geleden. Hiermee was ook het bewijs van de aanwezigheid van de Venwitsnuit in de duinen bevestigd.

Onze atlas tot 2006 maakt melding van de Venwitsnuitlibel op Walcheren in 2001 ; dit is mijn waarneming op de grens van de duinen en bossen van Oranjezon; een meanderende plas die inmiddels geheel is dichtgegroeid. Nu hebben we er nu dus nog een witsnuitsoort in de duinen bij!

Vlinders en de Griekse mythologie (deel 1)

Henny Waanders

Tijdens het op naam brengen van mijn vlinderfoto's kwam ik de wetenschappelijke naam van de **Braamparelmoervlinder**, *Brenthis daphne* tegen. Daphne is voor mij een bekende naam, want zo is mijn kleindochter genoemd. Daardoor weet ik dat de naam oorspronkelijk uit de Griekse mythologie komt. Daphne was een nimf waar Apollo verliefd op werd. Dat was niet wederzijds en daarom ging Daphne op de vlucht voor Apollo. Helaas werd haar vluchtweg versperd door een rivier. Op het moment dat Apollo haar beetgreep, veranderde Peneus, haar vader, Daphne in een laurierboom.

Braamparelmoervlinder (Brenthis daphne)

Foto: Henny Waanders

Sinds die tijd worden overwinnaars in de sport met een laurierkrans bekroond.

Niet alleen Daphne leeft voort in vlindernamen, ook veel andere soortnamen van vlinders zijn afkomstig uit de rijke traditie van de Griekse en deels Romeinse mythologie.

Zo was Apollo de zoon van Zeus en Leto en naar hem is de in Zuid-Europa voorkomende **Apollovlinder** genoemd.

Veel bekender is voor ons het **Icarusblauwtje**. Icarus was met zijn vader Daedalus door koning Minos gevangen gezet in het beroemde labyrint (doolhof) van Kreta, die Daedalus nota bene zelf had gebouwd. Daedalus maakte vleugels van veren die met bijenwas bijeen gehouden werden. Hiermee waren hij en zijn zoon Icarus in staat om uit het labyrint te ontsnappen, maar niet eerder dan dat Daedalus zijn zoon waarschuwde om niet te dicht bij de zon te komen. Icarus sloeg de wijze raad van zijn vader echter in de wind en toen hij toch te dicht bij de zon kwam begon de was van zijn vleugels te smelten en stortte Icarus naar beneden en stierf.

Nu we toch bij de Zeeuwse soorten zijn beland, dan eerst maar de **Atalanta** als een van de bekendste Zeeuwse soorten. Atalanta was bekend als snelle loopster. Zij wilde eigenlijk niet trouwen en zei daarom dat zij alleen in het huwelijk wilde treden met de man die haar in een hardloopwedstrijd kon verslaan, terwijl de verliezers zouden worden gedood. Hippomenes nam de uitdaging aan en vroeg Venus om hulp. Die gaf hem drie gouden appels die Hippomenes tijdens de wedstrijd één voor één liet vallen. Atalanta stopte steeds om de appels op te rapen en verloor daardoor de wedstrijd. Hun huwelijk hield niet lang stand.

Nog een voor ons bekende vlinder, de **Dagpauwoog** heet in het Latijn *Aglais io*. Io was de dochter van riviergod Inachus en werd bemind door oppergod Zeus. Terwijl hij haar beminde, naderde zijn vrouw Hera en daarom veranderde hij Io snel in een witte koe. Hera, die het niet vertrouwde, liet de koe bewaken door Argus, een wachter met honderd ogen. Hermes, de zoon van Zeus, suste Argus echter in slaap met zijn panfluit en hakte toen zijn hoofd eraf.

Ook de **Argusvlinder** (*Lasiommata megera*) heeft dus zijn Nederlandse naam te danken aan de Griekse mythologie, namelijk aan diezelfde Argos door de vele ogen op z'n vleugels. Zijn wetenschappelijke naam Megara (of Megear, Megaera) werd de soortnaam van de Argusvlinder. Megara is ook de naam van de vrouw van Herakles, die zelf een van de zonen van oppergod Zeus was.

En dan de **Heivlinder** (*Hipparchia semele*). Semele was de moeder van Dionysos, de god van de wijn. Zij werd door Zeus bemind en deze verwekte

bij haar Dionysos.

Buiten de Nederlandse grenzen zijn er nog veel meer vlinders die met hun (wetenschappelijke) naam naar mythologische personages zijn genoemd. Het **Noords spikkeldikkopje** (*Pyrgus centaureae*) is genoemd naar de centauri, nakomelingen van centaurus en waren half paard en half mens.

Hebben wij met de Heivlinder ook de **Kleine heivlinder** binnen onze landsgrenzen, op de Canarische eilanden zijn er meer soorten Heivlinders te bewonderen.

Bacchus was de Romeinse god van de wijn (Dionysos bij de Grieken) en was gehuwd met Ariadne. De naam Bacchus komt ons waarschijnlijk bekender voor dan de naam **Hierroheivlinder** (*Hipparchia bacchus*), een heivlinder die alleen op Hierro voorkomt, het kleinste eiland van de Canarische eilanden. Het lijkt wel of elk eiland van de Canarische eilanden zijn eigen heivlindersoort herbergt: **Tenerifeheivlinder**, de **Gomeraheivlinder** en de **Palmaheivlinder**.

Apollovlinder

Foto: Henny Waanders

De wetenschappelijke naam voor **Vlaggerwikkeblauwtje** is *Polyommatus eros*. De naam Eros is ons bekend als god van de liefde. Bij de Romeinen werd hij Cupido of Amor genoemd en was de zoon van Mars en Venus, ook al een godin van de liefde.

Venus had ook een verhouding met de sterveling Adonis, waar het

Adonisblauwtje zijn Nederlandse naam aan te danken heeft.

Adonisblauwtje ♂

Foto: Henny Waanders

Pandora had veel minder met liefde te maken. De naamgeefster van de **Kardinaalsmantel** (*Argynnis pandora*) was in de Griekse mythologie de eerste vrouwelijke mens en evenals de bijbelse Eva de oorzaak van alle kwaad op de wereld. Dat kwaad zat verstopt in een verzegelde pot of doos die zij, ondanks verbod, opende waardoor alle ellende uit de doos kon ontsnappen.

Andromeda was de dochter van de Ethiopische koning Cepheus en koningin Cassiopea. Beide namen zullen sommigen herkennen uit de sterrenkunde, maar voor ons is Andromeda de naamgeefster van het **Bergspikkeldikkopje** (*Pyrgus andromedae*). De Griekse held Perseus vloog over Ethiopië en zag daar een meisje, Andromeda, vastgeketend aan een rots om geofferd te worden aan een zeemonster. Perseus mocht met Andromeda trouwen als hij het zeemonster kon verslaan.

Als sterrenbeeld staan Perseus en Andromeda dicht bij elkaar.

Indien ik het Bergspikkeldikkopje, of een andere vlinder met een naam uit de Griekse mythologie in het veld tegenkom dan denk ik echt niet aan de oorsprong van die naam. Maar als ik na mijn vakantie mijn vlinderfoto's op naam tracht te brengen en veel blader in de diverse vlindergidsen, dan dwalen mijn gedachten toch vaak af naar de fraaie afkomst van al die namen.

Er zitten nog veel meer bijzondere verhalen achter ogenschijnlijk rare namen. Daarover in een tweede deel meer.

Bron: Wikipedia

De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden. Tandvlinders deel 8.

Henk Wagenaar

De achtste soort die door Boer Leffef behandeld wordt is: *Pheosia gnoma*. De Nederlandse naam is: berkenbrandvlerkvlinder. Boer Leffef schreef: "Alleen in Westenschouwen enkele exemplaren van deze aan berk gebonden soort, die slechts lokaal in het westen van het land op zandgrond voorkomt en er niet bepaald gewoon is".

Tot zover de summiere beschrijving door Boer Leffef van deze soort.

Kenmerken

De berkenbrandvlerkvlinder is een goed herkenbare soort, die echter wel te verwisselen is met de soort die er sterk op lijkt, namelijk de brandvlerkvlinder (zie vorige nummer Prikkebeen).

Het verschil zit 'm vooral in de witte wigvormige streep aan de binnenkant van de voorvleugel. Bij de berkenbrandvlerkvlinder is deze witte streep breder en korter, bij de brandvlerkvlinder is deze langer en smaller. De wig steekt duidelijk af tegen het zwart en eindigt altijd vóór het midden van de voorvleugel. De voorvleugellengte is 20 tot 26 mm.

De zilverachtig witte voorvleugel is smal en loopt spits toe. Langs de randen liggen donkerbruine of zwarte vlekken. Er is weinig variatie. De antennen van de mannetjes zijn licht geveerd.

Voorkomen

De berkenbrandvlerkvlinder is een gewone soort die verspreid over het hele land voorkomt. De soort wordt aangetroffen in bossen, heiden, parken en tuinen.

De waardplant is berk.

Levenscyclus, vliegtijd en gedrag

De soort vliegt van half april tot eind september in twee generaties. De vlinders komen op licht.

De grijze purperachtig-bruine rups schijnt zeer glanzend te zijn alsof die een vernislaagje over zich heeft. De rups kan 4 cm. lang worden en heeft op segment 11 een zwarte, puntige bult. Deze is aan te treffen van juni tot september. Helaas heb ik van deze rups geen foto, omdat ik die nog nooit heb aangetroffen.

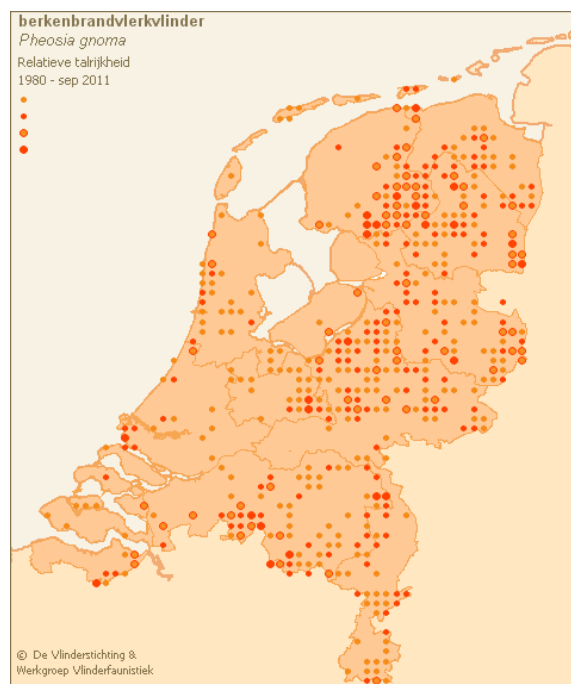
De soort overwintert als pop in de grond.

De berkenbrandvlerkvlinder komt in Zeeland veel minder voor dan de brandvlerkvlinder.

In 2010 werden maar 25 exemplaren geteld in Zeeland (17 waarnemingen).

In 2009 waren die aantallen nog kleiner: (7 ex./ 6 waarnemingen).

De waarnemingen komen vooral van de zandgronden in Oost Zeeuws-Vlaanderen, langs de kust en rond het Veerse Meer.

Geraadpleegde bronnen:

De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden, W.J.Boer Leffef, 1977. Uitgave van Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum 1980.

Nachtvlinders, veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten; Waring, P. en Townsend, M.

Nachtvlinders in Zeeland jaarverslagen 2009 en 2010; Baaijens, A.M. en Joosse, R.

Rupsen van Europese dag- en nachtvlinders; Carter, D.J. en Hargreaves, B.
www.vlindernet.nl

Wat klopt hier niet?

Zwervende pantserjuffer ♂ met Gewone pantserjuffer ♀

Foto: Henny Waanders

Activiteiten programma 2012

Door weers- of andere omstandigheden kan het voorkomen dat een activiteit niet door kan gaan. Neem daarom altijd vooraf contact op met Henny Waanders(0113 270 436) of Henk Wagenaar(0113 343 987) of kijk regelmatig op onze website, www.vlinlibzeeland.nl/Activiteiten.

Onderstaande activiteiten moeten nog met derden afgesproken worden en zijn dus niet definitief.

Op **woensdag 25 januari 2012** zal Rienk Geene een presentatie houden over de methode van verwerking van libellenwaarnemingen uit tuinformulieren en overige bronnen tot overzichtelijke grafieken voor het uit te geven libellensupplement.

De avond begint om 19:45 uur en zal worden gehouden in de ruimte van de Hollandse Hoeve, Mec de Bevelanden, Kattendijksedijk 23 te Goes.

Woensdag 21 maart 2012, ALV in GreenWhite te Oostkapelle.

Op **zaterdag 12 mei 2012**, zal er een excursie naar de vronlanden en duinen van Valkenisse/Dishoek worden gehouden, van 15:00 tot 18:00 uur, gevolgd door een barbecue in de tuin van Jan Goedbloed.

Het is wel noodzakelijk om zich minimaal twee weken van tevoren bij Jan aan te melden(0118 593 096)

Adres: Sardijngeullaan 12, Koudekerke.

Op **woensdag 16 mei 2012** zal er een werkgroepbijeenkomst worden gehouden waarbij Gerard Geuze dia's zal laten zien over orchideeën.

De avond begint om 19:45 uur en zal worden gehouden in de ruimte van de Hollandse Hoeve, Mec de Bevelanden, Kattendijksedijk 23 te Goes.

Zaterdag 2 juni 2012, excursie naar de Kop van Schouwen.

Zaterdag 7 juli, middagexcursie in het Poelbos nabij Goes. Start om 14:00 uur

Zaterdag 25 augustus 2012, Kalmthoutse hei in België.

Woensdag 26 september 2012, werkgroepbijeenkomst.

Woensdag 21 november 2012, werkgroepbijeenkomst.

Redactieadres: Henny Waanders
Donkerstraat 42, 4463 VW Goes

